

היום נלמד בעזרת ה':

עירונין דף פה

אמר רב יהודה בשמו של שמואל: בור הנמצא בין שתי חצרות נפרדות, ויש ביניהם שביל, ויש בור מים באמצע השביל, ואין לחצרות פתח לשביל, והם ממלאות מים מהבור ע"י חלונות שיש להם, והבור רחוק מכותל של כל חצר ד' טפחים (תמונה 0845), זה מוציא זיז (= חתיכת עץ) כל שהוא מכותלו עד לבור וכן השני ואז מותר לכל אחת מהם למלא מים מהבור דרך החלון. ורב יהודה בעצמו אומר שאפילו קנה שאין בו היכר כ"כ, מועיל.

ביאור: כיון שהבור רחוק מהחצרות ד' טפחים אין זה תשמיש נוח, ואין רשות שניהם שולטת בו, ואינם אוסרים זה על זה ואינם צריכים לערב. וכן גם משום שאין להם שם דיורין (= שהרי אין להם פתח לצאת לבור) והם משתמשים רק דרך האוויר, אין זה נחשב שרשות שניהם שולטת בו. ומעיקר הדין מותר להם למלא מים מהבור גם ללא זיז, אבל צריך לעשות זיז להיכר בעלמא שלא יבואו להשתמש ללא עירוב ברשות אחרת של שנים המשתמשים שם שימוש גמור.

למסקנת הגמרא: אביי מבאר שרב יהודה לא חולק על שמואל, אלא בא לבאר את דבריו - שלא צריך דווקא זיז, שהרי שמואל לא הצריך זיז רחב ד' טפחים (שהרי התיר אף זיז כל שהוא), וא"כ אף קנה מועיל.

לדעת רב לא צריך שום היכר, כיון שאין אדם אוסר את חברו דרך אויר. **הגמרא מבררת מהיכן אנו יודעים שרב סובר כך:**

שתי גזוזטרות זו למעלה מזו ועשו מחיצה לעליונה ולא לתחתונה, שתיהן אסורות עד שיערבו (= ביארנו בדף הקודם). ואמר על זה רב הונא בשמו של רב - שאם התחתונה מופלגת (= משוכה) מהעליונה ד' טפחים (תמונה 0850) הרי שהעליונה מותרת והתחתונה אסורה, כיון שהתחתונה משתמשת בחור של העליונה ע"י זריקת הדלי לגזוזטרה העליונה במשך אויר ד' טפחים, ושימוש באויר אינו נחשב לתשמיש, ולכן אין הם אוסרים על העליונה. מוכח שרב סובר שאין אדם אוסר את חברו דרך אויר.

([המשך בדף הבא ↓](#))

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא דוחה את ההוכחה: כיון שהתחתונה משתמשת ע"י זריקה ושלשול (= בקִּשָּׁה) והעליונה רק ע"י שלשול (= בנחת), הדבר דומה 'לזה בפתח ולזה בזריקה' שנותנים את השימוש לזה שבפתח (= שהוא שימוש בנחת). אבל לגבי בור ששניהם שוים במרחק ד' טפחים ממנו יתכן שהם אוסרים זה על זה.

אלא ההוכחה מדברי רב שאמר: שני בתים שיש ביניהם שלש חורבות, באופן ששתיים מהחורבות סמוכות כל אחת לבית אחד בלבד, והחורבה השלישית סמוכה לשני הבתים (תמונה 0852), בעל הבית הראשון משתמש בחורבה הסמוכה לו דרך חלונו ע"י זריקה, וכן בעל הבית השני משתמש בחורבה הסמוכה לו דרך חלונו ע"י זריקה, אבל החורבה האמצעית אסורה בשימוש לשניהם.

ביאור: החורבות פרוצות זו לזו ואין שם דיורין, והבעלי בתים הנ"ל הם הבעלים של החורבות. השימוש שלהם בחורבה הוא ע"י זריקה מחלון הפתוח מהבית לחורבה, וכיון שאין להם שימוש גמור בחורבה אין הפירצה שיש בין החורבות אוסרת עליהם ומותר לכל אחד מהם להשתמש בכל החורבה הסמוכה לביתו. ואפילו שביום חול הוא משתמש בחורבה הסמוכה לבית חברו ע"י שהוא זורק לשם למרחוק, אין הוא אוסר על חברו את השימוש בחורבה, כיון שזה תשמיש ע"י אויר שאינו אוסר. אבל לו עצמו אסור להשתמש בחורבה הסמוכה לבית חברו אפילו ע"י זריקה, לפי שחברו משתמש שם בנחת ע"י שלשול. והחורבה האמצעית אסורה על שניהם, לפי ששניהם משתמשים בה הנחת ע"י שלשול, ואוסרים זה על זה.

א"ל רבי אלעזר וכו': רבי אלעזר היה סבור שדברי רב נאמרו כאשר שלושת החורבות עומדות בשורה זו אחר זו (תמונה 0851), וא"כ נמצא שהחורבה האמצעית רחוקה משני הבתים, שהרי יש בינה לבתים הפסק אויר של החורבות הסמוכות לבתים, ומכך שרב אסרה מוכח שהוא סובר שאדם כן אוסר על חברו דרך אויר. והטעם שהחורבות הסמוכות לבתים מותרות כל אחת רק לבית הסמוך לה, משום שתשמישה של כל אחת מהן קשה לבית המרוחק ממנה (= שהשימוש הוא ע"י זריקה לשם).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לכן רבי אלעזר מקשה לרב: והרי אתה אמרת שלזה בשלשול ולזה בזריקה שניהם אסורים, למרות שלזה שבשלשול שימוש נוח יותר מזה שבזריקה, כיון שאף לו השימוש לא נוח ממש כמו בפתח. וא"כ גם כאן בחורבה מאחר שלאף אחת מהם השימוש בה הוא אינו נוח כפתח (למרות שלבית הסמוך השימוש יותר נוח מלבית המרוחק), צריך להיות הדין שלשניהם יהיה אסור להשתמש בה.

רב מתרץ: מדובר בשלושת החורבות עומדות כחצובה (כפי שביארנו לעיל, תמונה 0852), ולכן החורבות הסמוכות לבתים מותרות לפי שאין אדם אוסר את חברו דרך אויר, והאמצעית אסורה לפי שהיא רשות של שניהם.

מקום שאין בו ד' על ד' טפחים: מקום שאין בו ד' על ד' טפחים העומד בין רשות-היחיד לרשות-הרבים - מותר לבני רשות-היחיד ולבני רשות-הרבים לכתף עליו (= להניח עליו את המשא בכדי להיטיבו על גבם), ובתנאי שלא יחליפו את משאם זה עם זה (אסור מדרבנן כדי שלא יבואו להתיר להוציא מרשות-היחיד לרשות-הרבים). מקום שאין בו ד' על ד' נחשב כמו אויר, וכאן לא צריך לעשות שום תיקון בשביל להשתמש בעמוד.

רשויות דרבנן: להוציא מרשות-היחיד לרשות-היחיד אסור מדרבנן, אבל להוציא מרשות-היחיד לרשות-הרבים אסור מדאורייתא. הוצאה שאסורה מדאורייתא אין לחשוש כל כך שאנשים יבואו להקל בה, מה שאין כן בהוצאה האסורה רק מדרבנן.

שני בתים: שני בתים העומדים משני צידי רשות-הרבים השייכים לאדם אחד. רב אמר שאסור לזרוק חפץ מבית לבית, ושמואל אמר שמותר. לכאורה קשה ממימרא זו על רב שאמר שאדם לא יכול לאסור את האויר שמעל רשותו שאינו משתמש בו. ואילו כאן אוסרים בני רשות-הרבים את השימוש באויר שמעליהם ולכן אסור לזרוק מבית לבית? (בנוסף גם על שמואל קשה. כי הוא סובר שאויר אוסר וכאן הוא מתייר?)

דמדלי חד: מדובר שבית אחד גבוה מחבירו, ויש לחוש שכשיזרוק מהבית הנמוך לגבוה, יפול החפץ לרשות-הרבים ויבוא להביאו ד' אמות ברשות-הרבים.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

(ולשמואל לא קשה מכיון שבאמור ברשויות דאורייתא הוא לא אוסר את השימוש באויר.)

משנה: מי שהניח את העירוב בבית שער (=בית קטן שבו יושב השומר בשער החצר) / אבסדרה (=מקום מקורה הסגור רק בשלוש מחיצות) / ומרפסת (=מרפסת של מספר דיירים הגרים בקומה שניה הפתוחים אליה, והם עולים אליה מלמטה ונכנסים דרכה לביתם) – אינו עירוב. ואם גר שם אדם שלא עירב עם בני החצר - אינו אוסר עליהם את השימוש בחצר, מכיון שאין אלו 'בית דירה'.

אבל אם הניח את העירוב בבית הבקר (= רפת) / התבן / העצים / האוצרות (= מחסנים שונים) – עירובו עירוב. ואם השאילם לאדם לגור שם - אוסר את העירוב עם לא עירב. רבי יהודה מוסיף שאם יש לבעל הבית מקום שם להניח את חפציו אינו אוסר, מכיון שנחשב המקום לרשותו של בעל הבית וכאילו הגר שם מתארח אצלו.

גמרא: 'עירוב חצירות' הוא משום 'דירה' – המחשיב את כל בני החצר כגרים בבית אחד, שבו מונח העירוב. ולכן אם אין הדירה ראויה למגורים אין העירוב חל. אבל 'שיתוף מבואות' הוא משום 'חצר' - המחשיב את כל חצירות המבוי כחצר אחת, ולכן מספיק להניח אותו באחת החצירות שבמבוי (אך לא במבוי עצמו).

מכאן שבית שאינו ראוי למגורים אי אפשר גם להניח בו עירוב חצירות, אבל אפשר להניח בו שיתוף מבואות. רב יהודה מחדש שבבית שער של יחיד אפשר להניח את העירוב. (טעם הדבר כי אז נחשב שבית המגורים הוא בבית שער שבו מונח העירוב. דבר שלא יתכן בחצר של רבים שעוברים דרך הבית שער).

בני חבורה: בני חבורה שהיו מסובין בערב שבת לסעודה ונכנסה שבת ולא עשו עירוב – סומכין על הפת שעל השולחן שהוא העירוב שלהם. (ואפילו אם היו מסובין על שולחן של אחד מבני החצר, כיון שיש לכולם זכות בפת לאכול נחשב שכולם משתתפים בה לעירוב). ואם הם היו מסובין בבית קנו עירוב חצירות, ואם היו מסובין בחצר קנו שיתוף מבואות.